

Grønlændernes deltagelse i socialforskningen i Grønland

Steven Arnford

Prolog

Under den 5. Thule-Ekspedition gik Knud Rasmussen (1879-1933) i land på en lille ø ud for Alaskas kyst næsten midt i Beringshavet. På inupiat hedder øen Inaliq (grønlandsk: Inaleq, engelsk: Little Diomedes). På Inaliq besøgte han den ældre kvinde Majuaq (Opstigeren), der var øens historiefortæller. Hun fik indledningsvis at vide, at Knud Rasmussen ikke var handelsmand eller missionær, men en af deres egne. Majuaq sagde til Knud Rasmussen, at hun ville fortælle ham lidt, men at han først skulle fortælle hende, hvornår han drog af sted igen. Knud Rasmussen svarede, at der kunne gå nogen tid, vel vidende at han ville tage af sted, så snart vejret tillod det. Majuaq godtog, at Knud Rasmussen blev og ikke havde hastværk. Hun fortalte ham den nat kun en fortælling, og hensigten var, at hun ville fortælle mere den efterfølgende dag. Fortællingen handler om tilstanden ‘qarrtsiluni’, som betyder, at man for at finde på nyskabelse skal opnå en tilstand, hvor man er uforstyrret og ikke adspredes. Det skal ske i tavshed og i mørke. Qarrtsiluni kan sammenfattes til fordybelse. Majuaqs fortælling handlede blandt andet om at finde nye ord til sange, som skulle hylde hvalens sjæl. Knud Rasmussen skriver efterfølgende: “Det var alt, hvad Majuaq kom til at fortælle mig. I nattens løb stilnede vinden af, og vi fortsatte vor rejse”.¹

I dette kapitels sammenhæng er Knud Rasmussen den udefrakommende. Der er stor respekt for Majuaq i Knud Rasmussens tekst. Der er dog grundlæggende stadig tale om en søgen efter viden (fortællinger), hvor man lover at have respekt for lokale skikke, men i det øjeblik, at den prospekterede viden er “indfanget”, drager man (forskeren) af sted og vender ikke tilbage. Fortælleren

---

¹ Rasmussen og Hansen 1929. Tak til Lektor Birgit Kleist Petersen ved Ilisimatusarfik for både i 2010 og i 2017 at gøre mig opmærksom på *Festens Gave*.

Little Diomedes anno 2008 fotograferet af United States Coast Guard, Petty Officer Richard Brahm

(giveren af viden) når dermed ikke at erfare, hvorledes overleveringen bruges af modtageren, og får dermed ikke del i den mulige læreproces.

Socialforskningens rolle i Grønlands modernisering

Socialforskningen² kom til Grønland, længe før landet havde en egentlig forskningsinstitution. I den tidlige begyndelse ser vi socialforskning blive initieret af den danske stat og nu til dags ofte som noget, der rekvireres af Selvstyret. Genstandsfeltet for socialforskningen er større sociale problemstillinger, som administrationerne ønsker at få belyst. Den socialvidenskabelige grønlandshistorie er tidligere blevet belyst i historiske og magtteoretiske perspektiver.³ Berettigelsen for nærværende kapitel er muligheden for at gå mere i detaljer

² I teksten anvendes både den længere term socialvidenskabelig forskning og nogle gange bare ordet forskning. Det betyder dog stadig, at fokus ligger på socialvidenskaben.

³ Arnfjord 2014; Bentzon 1998; Dahl og Olsen 1975; Dybbroe m.fl. 2005; Holm, Poppel, og Petersen 1997 og Kahlig 2003.

med opstarten af socialforskningen, og helt centralt står her det nye og kritiske spørgsmål, hvor grønlanderne er at finde i socialforskningen i deres eget land?

Når det kommer til grønlandsk socialforskning generelt, er de, der før som nu får tildelt opgaverne, typisk de samme danske videnskabsfolk, som repræsenterer forskellige danske forskningsinstitutioner, og de arbejder uden tilknytning til en grønlandsk forsknings samarbejdspartner. Dette har foregået i årtier, uden at der er kommet mærkbar grønlandsk socialvidenskabelig kapacitet ud af processen. Den grønlandske befolkning tager som informanter eller assistenter kun i begrænset omfang del i den forskning, der sker, og det er sjældent, at deres navne optager forfatterpladsen i den peer-reviewede forskningslitteratur eller i den grå forskningslitteratur. Så hvor er grønlanderne henne i den grønlandske socialforskning? Blev der gjort en reel indsats for at uddanne grønlandske forskere? Var det en del af den tidlige forskningsindsats, og hvad sker der nu til dags på det socialvidenskabelige område? Tager man højde for den almene befolknings⁴ forhold til socialforskning og dermed synet på netop forskere fra Danmark?

Det videnskabelige fokus i kapitlet er lagt på en tværfaglig socialvidenskab, især på den sociologiske, antropologiske og socialpsykologiske dimension frem for et måske mere generelt samfundsvidenskabeligt perspektiv, som kunne omfatte politologi, økonomi og forskellige planlægningsvidenskaber. Der knyttes an til de tidligere sociale studier fra 1950'erne og 1960'erne, hvor man kobledes sociologien sammen med socialpsykologien:

Når udvalget har understreget den socialpsykologiske side af samfundslivet i Grønland, skyldes det dels, at man tillægger den væsentlig betydning for såvel samarbejdet som den økonomiske og kulturelle udvikling i Grønland, dels at den hidtil ikke har været tilstrækkeligt påagtet, men ofte er blevet sat i skygge af ensidige økonomisk og materialistiske synspunkter.⁵

⁴ Begrebet "almene befolkning" er problematisk. Det kunne insinuere, at danskere eller grønlandske og danske forskere ikke er almene. Der var tale om en akademisk elite, hvis arbejdsopgaver var anderledes, end hvad folk i handlen og fangsten beskæftigede sig med. Helt grundlæggende var de ikke hævet over andre. Når ordet almen versus forsker alligevel er valgt, er det for at kunne operere med professionsforskelle. Det bør ikke være mere problematisk end at snakke om, at nogle har et erhverv som jæger, skolelærer eller læge og andre dele af en befolkning ikke bestrider disse erhverv, fordi de ikke har den pågældende erfaring.

⁵ Udvalget For Samfundsforskning i Grønland 1963 s. 77.

Når man taler om socialforskningen i Grønland, er der en række forhold, som må bringes frem i lyset historisk, videnskabeligt og politologisk. Disse tre forhold uddybes i nedenstående og udgør samtidig rammen for dette kapitel.

Den historiske linje i kapitlet bliver et udgangspunkt, der skal placere socialvidenskaben i Grønland og den rolle, den fik. Grønland var med grundlovsændringen efter 1953 en del af Danmark, men stadig et land med et Landsråd, som diskuterede og blev orienteret om den forskning, der foregik. Socialforskning blev et af de redskaber, som man brugte til at træffe store beslutninger omkring bosætningspolitik, uddannelsespolitik og diverse sociale indsatser. Det var en gennemgående tanke, at udviklingen af Grønland skulle foregå på et videnskabeligt grundlag, hvilket også med enkelte undtagelser blev ført ud i praksis.⁶

Den videnskabelige linje i kapitlet drejer sig om den rolle, som socialvidenskaben spiller som videnskab. Langt størstedelen af den socialforskning, som vi ser i Grønland, er ikke fri og dermed ikke kritisk forskning. Den udspringer ikke af videnskabelig nysgerrighed, hvor et fænomen i samfundet afdækkes, enten fordi det i sig selv er interessant, eller fordi det potentielt kan bibringe samfundsforbedringer. Forskning har det, som den tyske filosof Jürgen Habermas har kaldt en instrumental form. Den bruges som et administrativt værktøj, hvilket i et kritisk teoretisk eller marxistisk perspektiv er påfaldende og stort set det modsatte af, hvad der var formålet. Sociologien forstås hos Habermas overvejende som en kritisk videnskab, hvor bl.a. Karl Marx (1818-1883) er en central teoretiker. Det er i en sådan optik påfaldende, at den sociologi, som man er vidne til i Grønland, i 1960'erne går administrationens ærinde. Der findes f.eks. i ph.d.-projekter fra danske universiteter en del fri forskning om Grønland, men det hører til sjældenhederne, at den danske ph.d.-uddannede forsker vender tilbage til Grønland og fortsætter arbejdet.

Den politologiske linje i kapitlet handler om den demokratiske inddragelse af grønlanderne i forskning, der rent faktisk handler om dem selv. Inddragelsens ene pol repræsenteres af simpel orientering og den anden af fuld inddragelse, som indebærer, at grønlanderne opnår adgang til og får ejerskab over de socialvidenskabelige forskningsdata, som er indsamlet i Grønland. De forskere, der arbejdede i Grønland i 1950'erne og 1960'erne havde vanskeligt ved at leve op til minimumskriteriet om blot at orientere den almene befolkning om, hvad de foretog sig i Grønland, hvilke resultater de fandt frem til, og hvordan disse kunne være til gavn for befolkningen fremadrettet. Årsagen skal findes i

⁶ Grønlandsudvalget af 1960 1964.

manglende etiske retningslinjer for socialvidenskabelig forskningsvirksomhed og et fravær af forståelse for forskningens demokratiske princip.

Det handler generelt om at bestemme skæringspunkter eller afgrænsninger, eller om der overhovedet findes et overordnet design, når man sætter sig for at diskutere og tilrettelægge det overordnede forskningsdesign. Det handler også her om en kolonirelation og den almindelige sociologiske kobling til magtbegrebet. Magtens grundlæggende og direkte form kan opstilles i forholdet mellem aktør A og B, hvor A kan få B til at gøre noget, som B ikke af egen vilje ville have gjort.⁷ I en grønlandsk forskningssammenhæng drejer det sig om, at A forsker i B, uden at B kender formålet eller oplever resultaterne af A's forskning. I denne opstilling er A både den danske stat og den elite af grønlandere, der blev kommunikeret med i Grønland. B er den almene befolkning i Grønland. Selve relationen knytter sig til en positivistisk og kvantitativ socialvidenskabelig forskningstradition, hvor samfund undersøges i et distanceret perspektiv. Den danskstyrede forskningstradition i Grønland var ikke kun positivistisk og kvantitativ. Der er også foregået forskning sammen med befolkningen. Som eksempel herpå præsenteres et par forskningseksempler, der omhandler begrebet deltagelse, der som politologisk begreb afdækker muligheden for tage del i en demokratisk proces. Den politologiske teoretiker Carole Pateman har understreget, at selv om vi kalder et samfund demokratisk, så er demokrati stadig et koncept, som skal læres. Det er ikke givet, at borgere "bare" lærer at deltage i et demokrati. Mange af de organisationer, de er en del af, er f.eks. ikke demokratiske: Familien, skolen og de fleste arbejdspladser er typisk hierarkiske.⁸ Så demokrati skal trænes, og at det sker, er magthavernes ansvar.

I deltagerorienterede forskningsmiljøer er princippet om deltagelse et indlejret etisk princip. I socialforskning handler det derfor ikke kun om forskernes varetagelse af god pli, høflighed og f.eks. anonymisering; det handler også om at vurdere, hvordan der kan gives de udforskede en mulighed for deltagelse i vidensarbejdet. Elden og Taylor har således udviklet et firedet spektrum, som går fra ingen deltagelse fra de udforskede side over ingen deltagelse i teorikonstruktion og videre til deltagelse i teorikonstruktion og endelig til fuld deltagelse.⁹ Elden og Taylor opfordrer endvidere til, at man evaluerer forskningsprojektet på baggrund af et princip om deltagelse, der her forstås som graden af forskernes involvering af de grupper i samfundet, som er blevet

⁷ Dahl 1957.

⁸ Pateman 1989 s. 45.

⁹ Elden og Taylor 1983.

undersøgt, og dermed hvilke reelle muligheder for at deltage i forskningsprocessen disse fik. Deltagelse er et menneskeretligt princip, der har skærpede omstændigheder, når der forskes i lande med oprindelige folk. I denne sammenhæng kan der kobles direkte an til artikel 18 i FN-deklarationen for oprindelige folk, hvor der står:

Oprindelige folk har ret til at deltage i beslutningstagning vedr. forhold, der kan påvirke deres rettigheder, via repræsentanter valgt af dem selv i overensstemmelse med deres egne procedurer såvel som til at opretholde og udvikle deres egne oprindelige beslutningstagende institutioner.¹⁰

Deklarationen for oprindelige folk er ny. Men princippet om retten til at deltage er indlejret i flere konventioner, som konkret siger, at folk har ret til at blive inddraget i sager, der omhandler dem, og koblingen til FN-deklarationens artikel 18 ses ofte anvendt inden for deltagerorienteret forskning.¹¹

Socialvidenskab er social i sin udformning. Man skal ofte ud i felten og have kontakt med repræsentanter fra den lokale befolkning. Det handler om forskningens åbenhed, og spørgsmålet om lokalbefolkningens deltagelse har været et fast tema i den grønlandske socialvidenskab, der i øvrigt takket være sin optagethed af dette tema kom til at spille en ofte overset central rolle i opbygningen af det danske sociologiske miljø. Arbejdet i Grønland lagde grundstenene til en dansk kultursociologisk bølge og til oprettelsen af Institut for Kultursociologi.¹²

FN-pagtens artikel 73

Det tidsmæssige afsæt i dette kapitel er tiden fra den danske stats underskrift på FN-pagten i 1945, hvor man tilkendegav en række forpligtigelser over for det internationale samfund.¹³ Dernæst følger nedsættelsen af Grønlandskommissionerne i 1950 (G50) og 1960 (G60). Når det handler om socialforskningen i Grønland, så er afsættet i FN-pagten yderst relevant, for her indgår

¹⁰ FN 2007.

¹¹ Brydon-Miller m.fl. 2011.

¹² Blegvad 1984, Hansson og Aagaard Nielsen 1996; Kropp 2011.

¹³ Dansk Institut for Internationale Studier 2007; FN 1945.

Hartvig Frisch underskriver på Danmarks vegne FN-pagten i 1945. UN Photo/Rosenberg.

to afsnit under artikel 73 kapitel XI – Erklæring Angående Ikke-Selvstyrende Områder. Særligt a) og d):

- a. at sikre, med behørig hensyntagen til de pågældende folks kultur, deres politiske, økonomiske, sociale og undervisningsmæssige fremgang, retfærdig behandling af dem og beskyttelse af dem imod misbrug.
- d. at fremme opbyggende og udviklende foranstaltninger, at opmuntre til forskning, samt at samarbejde med hverandre og, når og hvor det er hensigtsmæssigt, med særlige mellemfolkelige organer med henblik på den praktiske gennemførelse af de i denne artikel nævnte sociale, økonomiske og videnskabelige formål.

For at besvare spørgsmålene om, hvordan socialforskningen opstod i Grønland, hvordan forskningen blev brugt, og hvordan den grønlandske befolkning selv deltog i forskningen, så hjælper det at vende tilbage til underafsnit a) og d) i artikel 73. Den danske stat anvendte socialforskningen som et af redskaberne

til at sikre det grønlandske folks: “politiske, økonomiske, sociale og undervisningsmæssige fremgang”. Dette skete blandt andet gennem en forskning, der i FN-pagten er omtalt som et område, hvor samarbejde spiller en central rolle. Den anden væsentlige årsag til starten på en socialvidenskabelig forskning i Grønland er det daværende lovarbejde med en grønlandsk kriminal-, arve- og ægteskabslov. Det ansås som vigtigt at følge befolkningsudviklingen for at sikre, at lovene så at sige passede ind i det samfund, de skulle virke i.

Nedenfor afdækkes derfor den nøjere sammenhæng mellem socialforskningen og det politiske fokus på at forstå og sikre den sociale fremgang. Via landsrådsmødereferater og arkivarbejde vil vi endvidere komme omkring baggrund, design og gennemførelse af socialforskning i Grønland, særligt med FN-pagtens kapitel 73 afsnit XI, d) i baghovedet. Gjorde man sig fra dansk side reelle anstrengelser for at “samarbejde med hverandre” (jf. underafsnit d) i den dansk ledede socialforskning i Grønland?

Socialforskningen i den grønlandske moderniseringsperiode

Modernisering kan for nogen være et positivt klingende ord. Modernisering i Grønland hed officielt integration i forhold til danske velfærdsnormer. 1950'erne og 1960'erne var på mange måder en teknokratisk tid i landet, karakteriseret af udvidelser af infrastrukturen og en modernisering med fokus på sundhed, læring og dannelse som centrale emner. Som et redskab i moderniseringen af landet skulle indgå analyser af muligheden for en erhvervsmæssig bæredygtig udvikling. Dette har sidenhen været et stort gennemgående tema i den tidlige socialforskning. Hvordan kunne landets borgere blive mere produktive på arbejdsmarkedet, og hvilket arbejdsmarked kunne der være i Grønland? Hvilke erhvervsmuligheder var der, og kunne den almene befolkning varetage opgaverne? Hvorledes ville befolkningen tage imod det nye lovarbejde? Svarene på disse spørgsmål krævede socialanalyser. I 1955 nedsatte statsministeren et udvalg, som skulle følge befolkningsudviklingen, og som repræsenterede en af Danmarks første organiserede socialvidenskabelige indsatser. Nedsættelsen skete i kølvandet på Grønlandskommissionen i 1950. Selvom socialforskning ikke er omtalt eksplicit i betænkningens andet bind, som satte fokus på videnskab, så lå der her et stort fokus på at følge befolkningsudviklingen og de sociale forhold i landet.

Det nyligt nedsatte udvalg blev i august præsenteret for Landsrådet med det lidet velklingende navn: “Udvalg for undersøgelse af reformernes virke i

Grønland”.¹⁴ Udvalgets faktiske navn var “Det Humanistiske Udvalg for Grønland”.¹⁵ Rådets opgave var at følge udviklingen i Grønland efter G50-reformen og efter Den Juridiske Ekspedition til Grønland 1948-1949. Socialvidenskabeligt var perspektivet styret af, at man arbejdede hen mod ligestilling i henhold til de forhold, der rådede i Danmark. Udvalget havde som en central opgave at: “Stå til tjeneste for statsministeriet som et konsultativt organ”.¹⁶

I sin tale til Landsrådet fremlagde formanden for Det Humanistiske Udvalg, professor Carsten Høeg (1896-1961), at formålet med de videnskabelige undersøgelser var at følge virkningen af den kommende kriminallov og lov om ægteskab, som skulle træde i kraft i 1959/1960. Høeg sagde følgende:

Disse love angår dybtliggende og for alle individer så væsentlige samfundsnormer, at en undersøgelse over deres virkning må anlægges på meget bred basis. Statsministeren har derfor besluttet at nedsætte et alsidigt sammensat udvalg, hvis opgave skal være at planlægge og lede på videnskabelig basis de undersøgelser, der skønnes fornødne for at sikre lovgivningsmagten og administrationen et solidt grundlag for det videre arbejde til fremme af rolig og harmonisk kulturel udvikling i Grønland fra gammelt til nyt.¹⁷

I sin fremlæggelse udtrykker Høeg et stort ønske om at inddrage grønlandsk forskningskompetence i det videnskabelige arbejde:

Vigtigt og ønskeligt [er det], at egnede og begavede grønlandere får en sådan skoling af videnskabelig art, at de kan komme med i arbejdet jo før jo hellere.¹⁸

Den første socialvidenskabelige ekspedition gik til Sisimiut og Sarfannguit.¹⁹ Byen og bygden blev valgt af bekvemmelighed på grund af nærheden til Kangerlussuaq. De grønlandske deltagere i arbejdet var Guldborg Christoffersen (1919-2003),²⁰ som på daværende tidspunkt var tolk i landsretten, Robert Petersen, der var seminarielærer,²¹ og tidligere bestyrer i Sarfannguit Frederik

¹⁴ Ministeriet for Grønland 1956, nr. 2, s. 11.

¹⁵ Ministeriet for Grønland 1956, nr. 8, s. 54.

¹⁶ Ministeriet for Grønland 1959 s. 69.

¹⁷ Ministeriet for Grønland 1956, nr. 2, s. 207.

¹⁸ Ministeriet for Grønland 1956, nr. 2, s. 215.

¹⁹ Omtales som Sarfannguaq i kildematerialet.

²⁰ Det var, før hun vendte tilbage til sit fødenavn Chemnitz, som også er det navn, hun publicerede under. (Jessen 2003).

²¹ Dette er før eskimologistudierne, professoratet, institutledelsen og rektoratet.

Lennert.²² De grønlandske deltageres rolle var at virke som tolke og rådgivere for udvalget. Man ser i rejserapporten, at det humanistiske udvalg fokuserede på alkoholvaner, boligforhold, ægteskabelige forhold, erhvervsforhold, indtægtsforhold og relationen til lovgivningen. I arkivmaterialet fra et af de senere udvalgsmedlemmer, etnologen George Nellemann (1930-2014), understreges forskningens rolle i følgende korte afsnitstitel *Det humanistiske udvalgs forhold til myndighed og offentlighed*:

Rejseholdet anså sig ikke for kompetent til trods for en anmodning fra landshøvdingen herom at give landsrådet en skriftlig orientering. Derimod gav holdet en privat sammenlutning af fremstående grønlandske og danske borgere i Holsteinsborg by en udførlig redegørelse for arbejdet i distriktet.²³

Af arkivmaterialet fremgår det endvidere, at udvalget skulle levere forskning, der kunne informere eliten og administrationen. Man kan se i Nellemanns eget arbejde, at hvad angik de etnografiske forskningsspørgsmål, så blev de formuleret af Nellemann selv og ikke i et samarbejde mellem ham og nogle af de grønlandere, der var genstand for hans undersøgelser. I hans materiale er det et gennemgående træk, at han havde et sparsomt kendskab til Grønland, som han endnu ikke selv havde besøgt.²⁴

I den officielle publikation, *Beretninger vedrørende Grønland*, var man ikke stringent med, hvad det humanistiske udvalg blev kaldt, og det fremgår, at der sker lederskifte to gange. Første gang i 1956, da Carsten Høeg måtte fratræde grundet sygdom.²⁵ I 1957/58 blev psykologiprofessor Franz From (1914-1998) leder af udvalget, som nu står opstillet med navnet *Udvalget for Samfundsvidenskabelig Forskning i Grønland (USG)*. Fra 1962²⁶ var Verner Goldschmidt (1916-1982) forskningsleder for udvalget.²⁷ Under Froms ledelsesperiode tilførtes udvalget ud over et nyt navn også følgende nye videnskaber: "Sociologi, psykologi, etnologi, eskimologi, retsvidenskab, kriminologi og

²² Nellemann 1950.

²³ Nellemann 1950 s. 28.

²⁴ Nellemann 1975; Nørgaard 2015.

²⁵ Ministeriet for Grønland 1959 s. 69.

²⁶ Bibliografisk leksikon angiver 1962 som årstal for Goldschmidts formandskab, men Goldschmidt refererer selv i 1963 til From som leder af udvalget (Ministeriet for Grønland 1966, nr. 2b, s. 185). Detaljerne må afklares med mere dybtgående arkivstudier.

²⁷ Blegvad 1984.

Det humanistiske udvalg i Sisimiut 1956 – fra venstre: Annemarie (Pie) Barfod, Guldborg Christoffersen (senere Chemnitz), muligvis Helge Larsen, Franz From og Verner Goldschmidt, Fotograf: udvalgsmedlem Helge Larsen, Arktisk Institut.³⁰

statistik". Udvalgets økonomi fra 1955-1958 var på 260.000 kr.²⁸ I en af de sidste afrapporteringer til Landsrådet i 1963 informerede Goldschmidt om, at udvalget havde opbrugt bevillingen på ca. 800.000 kr. svarende til 8,9 millioner kr. anno 2016.²⁹ Det blev Diskobugtens byer og bygder, der i første omgang kom i fokus, da man her fandt:

Steder, hvor den gamle fangerkultur stadig består, samt steder hvor fiskeriet er dominerende. Endvidere findes her ret forskelligartede bysamfund, hver med sine karakteristiske leveforhold og arbejdsmuligheder.³¹

I en detaljeret afrapportering i 1958 forklarer From, hvorledes arbejdet var delt op i grupper, og understregede vigtigheden af samarbejdet og suppleringen

²⁸ Ministeriet for Grønland 1959 s. 69.

²⁹ Danmarks Statistik 2017; Ministeriet for Grønland 1966, nr. 2b, s. 185.

³⁰ Ingen på fotografiet var navngivet ud over fotografen Helge Larsen.

³¹ Ministeriet for Grønland 1959 s. 70.

mellem de grønlandske og danske medlemmer. Han forelægger for Landsrådet, at følgende forskningstemaer vil blive afdækket: a) kriminalloven samt problemer i forbindelse med manglende social tilpasning og forholdsreglerne derimod; b) ægteskabsloven og familielivet m.v.; c) befolkningens retsopfattelse og praktiske anvendelse af retssystemet; d) uddannelse og oplysning; e) arbejde og erhvervsliv og f) forholdet mellem forskellige befolkningslementer. Man udvalgte dernæst 400 familier i Diskobugten via Statistisk Departement i Danmark. Familierne skulle udspørges om de ovenstående emner.³² For USG var det vigtigt, at dets arbejde var apolitisk:

Det bør ... slås fast med syvtommersøm, at udvalget og dets medarbejdere ikke på nogen måder driver politik, deres opgave er udelukkende at beskrive faktiske forhold, samfundstilstanden, enkelte reformer og deres virkning i forskellige relationer, endvidere at pege på visse udviklingsmuligheder fremover.³³

Det fremgår dog af landsrådsreferaterne mellem 1960 og 1963, hvorledes et forskningsudvalg, som primært skulle informere Statsministeriet, også blev en ekspertenhed i forhold til det politiske arbejde i Landsrådet. Det ses på flere områder som f.eks. alkoholsalg og udskænkning i Uummanaq,³⁴ prioritering af, hvilke faggrupper der skulle uddannes i Grønland,³⁵ nedsættelse af politiske udvalg, spiritusudvalget³⁶ samt kriminalloven.³⁷ På alle områderne er der tale om, at Landsrådets politiske beslutninger følger direkte i kølvandet på USG's udgivelser af de videnskabelige rapporter om alkohol, uddannelse og lovgivning i starten af 1960'erne.

I en gennemgang af USG's udgivelser ser man en opfølgning på Høegs oprindelige intentioner om at få "begavede videnskabeligt uddannede" grønlandere med i arbejdet. Der var deltagelse af: Marius Abelsen (1929-1972), Robert Petersen og særligt Guldborg Chemnitz (1919-2003), som blev medforfatter og eneforfatter på en række udgivelser om samfundsudviklingen og kvindernes position.³⁸

I 1970'erne nedlagdes USG trods ønsket om at fortsætte arbejdet med

³² Atuagadliutit 1960; Ministeriet for Grønland 1959, nr. 2, s. 39-41.

³³ Goldschmidt 1959 s. 20.

³⁴ Ministeriet for Grønland 1962, nr. 2, s. 45.

³⁵ Ministeriet for Grønland 1963, nr. 2, s. 167.

³⁶ Ministeriet for Grønland 1963, nr. 2, s. 175.

³⁷ Ministeriet for Grønland 1963, nr. 2, s. 198.

³⁸ Chemnitz 1964; Chemnitz m.fl. 1975 og Goldschmidt og Chemnitz 1976.

dels landsdækkende undersøgelser, dels undersøgelser med særligt fokus på Østgrønland. Årsagen var dels manglende forskningsmidler og dels en omlægning af forskningsstyrelsen for Grønland fra ministeriet til i første omgang Grønlandsrådet. På mandat fra Grønlandsrådet, som blev nedsat i 1964,³⁹ oprettes et nyt udvalg med titlen *Rådgivende Udvalg for Samfundsforskning i Grønland* (RUSG). Agnete Weis Bentzon (1918-2013) og Robert Petersen deltog begge i det nye udvalg. Der skabes dermed nogle personsammenfald mellem de to udvalg, og det er fra Petersens beretninger over for Landsrådet, at vi har noget kendskab til den interne organisering. Det var RUSG, som igangsatte det, der kaldtes *Lokalsamfundundersøgelsen i Grønland* eller bygdeundersøgelserne, som startede i 1974. Forskergruppen blev ledet af Hans Gullestrup. Gruppen var forskningsmæssigt tilknyttet Institut for Arbejdssociologi og Organisation ved Handelshøjskolen i København og bestod af lektor og lic. merc. Hans Gullestrup, mag.scient.soc. Margrethe Sørensen samt cand.merc. Henning Schwerdtfeger.⁴⁰ Forskningsmidlerne blev bevilliget af Ministeriet for Grønland og Handelshøjskolen, hvorfra økonomen og sociologen Torben Agersnap (1922-2013) var tilknyttet om konsulent.⁴¹ Der lå to perspektiver i lokalsamfundsstudierne. Det ene handlede om bygden som et socialt system.⁴² Det andet handlede om rentabilitet og om, hvordan det var muligt økonomisk at opretholde bygderne.⁴³ Forskergruppen fandt, at der var væsentlige udfordringer i bygderne, men at der kunne rettes op på skævheden mellem by og bygd, da gruppen forstod problemstillingerne som samfundsskabte og dermed som nogle, der kunne løses med politisk vilje.

Socialforskningsinstituttet (SFI) udgav rapporten *Sociale Problemer i Grønland*.⁴⁴ Udgivelsen sagde det modsatte af bygdeundersøgelserne og konkluderede, at den bedste løsning for Grønland måtte være at lukke de bygder, som ikke fungerede. SFI's tidlige arbejde i Grønland er dog ikke nævnt i institutionens egen historiebeskrivelse, hvor det eneste fokus på Grønland er de sene børne- og familiestudier.⁴⁵

Meget lidt i forskningsaktiviteterne efter USG's nedlukning vidner om grønlandske videnspersoners involvering i arbejdet og analyserne. Vi kan ikke

³⁹ Sørensen 2009.

⁴⁰ Madsen 1976.

⁴¹ Gullestrup, Sørensen og Schwerdtfeger 1976a s. 5.

⁴² Gullestrup, Sørensen og Schwerdtfeger 1976b s. 19-30.

⁴³ Gullestrup 1976.

⁴⁴ From 1975.

⁴⁵ Haahr og Karlsson 2009.

se noget om høringer, hverken før eller efter at forskningen er gennemført. Robert Petersen deltog i rådernes arbejde, men det forekommer, at han blev mere optaget af den vigtige forestående opgave omkring oprettelsen af det kommende universitet i Nuuk. Guldborg Chemnitz blev i 1965 formand for *Udvalget vedrørende grønlandske kvinders forhold* med udgivelser såsom *Kvindens Liv og Vilkår* samt *Kvinden og samfundsudviklingen*.⁴⁶

1980'erne bød ikke på megen socialforskning. Det lader til, at fokus lå på det administrative – på etableringen af hjemmestyret. I Hjemmestyreløven og kommissoriet er forskning ikke nævnt. I en senere rapport fra et udvalg under Forskningsministeriet begrundes det med, at: “det ikke var forventet, at relativt små samfund på egen hånd kunne udvikle forskningsmiljøer med en tilstrækkelig kritisk masse.”⁴⁷

Den første egentlige lovgivning med relevans for socialforskning er Hjemmestyreløven af 1981, der oprettede Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet).⁴⁸ Her står der, at: “Ilisimatusarfik ... har til formål at drive forsknings- og undervisningsvirksomhed vedrørende den grønlandske kultur, herunder sprog, historie og samtidsforhold”.⁴⁹

At gøre de enkelte forskningsudvalg ansvarlige for at skabe en grønlandsk socialvidenskabelig forskningstradition, ville være urimeligt. Men når opdragsgiveren var staten, så kunne man have fulgt USG's tidlige eksempler med at inddrage befolkningen i forskningsarbejdet. At dette ikke skete, blev en central anke i kritikken af de tidlige forskningsaktiviteter. Den manglende inddragelse skabte en forskningskultur, hvor det primært handlede om selve vidensproduktet og ikke om de vilkår, under hvilke produktionen foregik. Det hører stadig til sjældenhederne, at grønlandere er at finde som medforfattere eller hovedforfattere på samfundsvidenskabelige forskningsrapporter, der vel at mærke er finansieret af staten eller Selvstyret.

Det er tidligere beskrevet, hvordan der opstod to spor i den grønlandske socialforskning.⁵⁰ Det spor, der indtil nu har været beskrevet, var overvejende ikke-deltagerorienteret, også selvom den deltagerorienterede tilgang i

⁴⁶ Det Grønlandske Kvindeudvalg 1975.

⁴⁷ Forskningsministeriet 1999. Der angives i udgivelsen ikke kilde på denne bemærkning. Det fremstår derfor noget uheldigt som Forskningsministeriets udtalelse.

⁴⁸ Jonathan Motzfeldt var forslagsstiller til et universitet i Grønland under en forrådsrådsrådsamling allerede i

¹⁹⁷⁴ Hvor også Robert Petersen var inviteret ind som gæst under landsrådsdebatten.

⁴⁹ Grønlands Hjemmestyre 1981.

⁵⁰ Arnfjord og Andersen 2014.

1960'erne og 1970'erne havde årtier på bagen. I 1990'erne begynder vi at se tiltag, hvor der er mere fokus på at inddrage befolkningen i sociale studier, der handler om dem.

Kritiske perspektiver på distanceret socialforskning⁵¹

I det følgende fremhæves teoretiske dimensioner på socialforskning, som kan være orienteret mod at inddrage folk i Grønland i forskningsaktiviteter. I den sammenhæng er det nærliggende at gøre brug af den kritiske pædagogik. Disciplinen har sit ophav i Sydamerika, hvor oplevet kolonisering er indlejret i befolkningens bevidsthed. Den kritiske pædagogik er sidenhen hentet ind i forskning om og af oprindelige folk. Vi får her en teoretisk begrebskasse, der gør det muligt at tegne nogle meget dialektiske fronter op. Det er ikke altid diplomatisk kritik, men det er en tilgang, der tjener sit formål med tydelige eksemplificeringer.

Den socialvidenskabelige forskning i Grønland har været distanceret på særligt to områder. Først og fremmest har der været tale om tilrejsende forskere uden lokale bindinger eller forpligtelser over for Grønland. På engelsk: “They had no stake in the future of the country”. For det andet havde Grønland i 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne ikke en institution, som var klædt på til at tage medejerskab til forskningen, opbevare data eller gå i kritisk dialog omkring de forskningsresultater, som den tidlige socialforskning fremlagde. Den egentlige kritiske dialog om forskningen foregik i Danmark.

Når vidensproduktionen på den måde var distanceret og afkoblet fra den grønlandske befolkning, så skete der en afkobling i forhold til kultur og klasse. Forskerne var danske og var i kraft af deres profession også repræsentanter for en dansk intellektuel elite. De tekster, der blev produceret i disse forskningsforløb, var orienteret, som vi var inde på tidligere, mod at informere landets administration og den tidligere kolonimagt. Det er med andre ord en forskningsproduktion, som kun i et begrænset omfang taler imod, hvad opdragsgiverne har bedt om. I et kritisk pædagogisk perspektiv ville man tale om videnskabsproduktioner, der foregik distanceret og ude af kontakt med,

⁵¹ Min normative indstilling til socialforskning, der omtales i dette kapitel, og som jeg deler med den kritiske fløj i sociologien, er, at socialforskning skal være til gavn for hele samfundet og ikke kun en politisk eller administrativ elite (Bauman 1967).

hvad folkets behov var på området. Det vil sige en videnskabsproduktion, som overvejende informerede dominerende sociale og kulturelle grupper.⁵²

Den kritiske pædagogik tager generelt afsæt i den humanistiske marxisme og første generation af kritisk teori (Frankfurterskolen). Centrale kritiske pædagogiske teoretikere som Paulo Freire, Henry Giroux, Peter Maclaren og kritiske teoretikere, der samtidig er repræsentanter for oprindelige folk, som Sandy Grande, Michael Yellowbird og Linda Tuhiwai Smith har som fællesnævner fokus på vigtigheden af, at folk bliver hørt, får ejerskab og indflydelse på den forskning, der handler om dem og deres samfund. Tuhiwai Smith taler direkte om koloniserende forskning, som tager viden fra oprindelige folk og omsætter denne viden til eurocentriske termer uden brug af traditionel viden.⁵³ En mangel på opmærksomhed over for, hvad almindelige grønlandere uden for forskningssfæren og den politiske sfære mener om forskning, risikerer at skabe det, Henry Giroux kalder en struktureret tavshed. Giroux har beskrevet fænomenet i forbindelse med, at der i folkeskoler, hvor der overvejende går elever med baggrund i et samfund med en postkolonial historie, synes at være et begrænset fokus på træning i et kritisk ordforråd, som er essentielt for at kunne afdække undertrykkende tendenser, der legitimeres af eksisterende magtforhold.⁵⁴ Kritik skal læres, og en væsentlig kilde til dette er deltagelse i forskningsaktiviteter, som netop tillader rum til refleksion over perspektiverne i den viden, der produceres. Sociologen C. Wright Mills taler om den sociologiske fantasi, hvor perspektivering indlæres og dermed også evnen til at se den store fortælling i den lille.⁵⁵ I en grønlandsk sammenhæng handler det om vigtigheden af, at undervisningsstillinger besættes af aktive forskere med forankring i det grønlandske samfund, der ikke reproducerer eurocentrisk viden, som er distanceret fra den kontekst, der undersøges. En kritisk kundskab hos befolkningen i Grønland er væsentlig, for at denne kan gå i dialog med den stadigvæk ganske omfattende produktion af, hvad Mills har kaldt abstrakt empiricisme, dvs. forskning, der på designniveauet tilstræber objektivitet via distance. Eller, som det hedder i et af USG's arbejder, hvor Goldschmidt har følgende udtalelse om, at de tilrejsende forskere tilegnede sig en omfattende viden, som de uden at være handlingsanvisende efterfølgende fremlagde til efterretning for opdragsgiverne:

⁵² Giroux og McLaren 1992.

⁵³ Smith 2012.

⁵⁴ Haun 2004.

⁵⁵ Mills 2002.

Vores opgave har kun været at give os til at sætte os ind i problemerne heroppe [i Grønland] og lægge vores resultater frem for landsrådet, folketing og G60 simpelthen til efterretning, så bliver det politikernes sag, om de vil bygge på vore oplysninger og er enige i vore betragtninger.⁵⁶

Man lærer forskningsetik på socialvidenskabelige uddannelser. Et grundlæggende element er, at der skal skabes pålidelighed omkring forskningen for at undgå, at den kan være påvirket af f.eks. politiske intentioner. I en grønlandsk sammenhæng opstår der en brydning her, for hvad var forudsætningerne på Goldschmidts tid for at være kritisk i forhold til USG's produktion, og hvilke forudsætninger har en travl politiker i dagens Grønland for at nå at gennemlæse og forholde sig kritisk til en lang rapport om f.eks. hjemløshed?

Vidensproduktion udført alene af udefrakommende har Tuhiwai Smith har kaldt forskning med "Imperial Eyes", "White Research" og "Outsider Research".⁵⁷ Sandy Grande har suppleret ved at tale om "White Washing".⁵⁸ Brugen af traditionel eller lokal viden er ganske fraværende i en sådan forskningstilgang, og man kommer i tvivl om, hvad forskningens egentlige formål er. Uanset om det er bilproduktion i Detroit, eller om det er unges oplevelser af selvmord i Diskobugten, som forskningen beskæftiger sig med, så er formelen og udtrykket næsten ens. I processen fraskæres den oplevede erfaring, og man kan som læser få den tanke, at data bare er trukket i en database eller "samlet op fra jorden". Eksempelvis kan det nævnes, at forskere er rejst til Ilulissat og har fået byens unge til endnu en gang at udtale sig om selvmord, så dette kan skrives ind i små rubrikker i et surveyskema. Efter endt datahøst er forskeren rejst fra Grønland og har meriteret sit forsknings-cv med nye peer-reviewed publikationer. Det er ikke kun viden, der på denne måde tages fra et område, det er også stemmerne. De unge fratages mulighederne for at gå i clinch med de forskningsresultater, deres udtalelser er blevet anvendt til at skabe. De får ingen chance for at diskutere og forstå emnet mere indgående. I denne aktivitet skabes der tavshed. Her kan drages en parallel til Knud Rasmussen og Majuaq i prologen.

Den store inspirator for kritisk pædagogik er brasilianeren Paulo Freire. Et gennemgående kritisk koncept hos Freire er pointeringen af, at et lands folk skal have en grundlæggende kapacitet til at indgå i en demokratisk ligestillet

⁵⁶ Ministeriet for Grønland 1966, nr. 2b, s. 188.

⁵⁷ Smith 2012 s. 2.

⁵⁸ Grande 2004.

dialog med landets politiske og administrative system. En mulighed for, at dette kan realiseres, kan være en facilitering af en kritisk bevidsthed af den ovennævnte slags. Freire kalder dette “conscientization”, bevidstgørelse.⁵⁹ Grande understreger vigtigheden af en kritisk bevidsthed til at modstå det, som hun kalder “White Streaming” i forskning.⁶⁰

Reaktioner fra Grønland

Der er ikke skrevet megen grønlandsk kritisk litteratur om socialforskningen. Kritikken eksisterer dog, og i det følgende præsenteres eksempler på, hvad folk fra Grønland havde af holdninger til denne forskning fra 1950-1980. Efter Hjemmestyrets indførelse i 1979 har også forskellige landsstyremedlemmer udtalt sig om forskningen. Der er ofte tale om landsstyremedlemmer, som har haft forskning som en del af deres ressortområde. Tidligere har forskningen været omtalt som noget, der har været rekvireret af administrationen, hvilket er sket med en ministers godkendelse, og ministre er ofte tilbageholdende med selvkritik. Det hører til sjældenhederne at støde på landsstyremedlemscitater, som kritiserer en forskningsaktivitet.

I referaterne fra landsrådsforhandlingerne i 1950'erne og 1960'erne står der som regel alene rosende ord om forskerne og deres aktiviteter i Grønland.⁶¹

Under et symposium om *Om forskningsbehov og forskningsmuligheder i Grønland* i 1969 havde man planlagt oplæg fra mandlige danske forskere om deres forskning i Grønland. Guldborg Chemnitz var inviteret, men holdt ikke noget oplæg. Der var afsat tid til respons. Blandt de 50 deltagere i symposiet deltog: Stephen Heilmann, Guldborg Chemnitz, Ingmar Egede (1931-2003), Aqqaluk Kleeman, Robert Petersen, Jens Rosing (1925-2008) og Moses Olsen (1938-2008).⁶²

Under afholdelsen af symposiet kan følgende bemærkninger fremhæves fra grønlandere angående forskning i Grønland:

⁵⁹ Freire 2005.

⁶⁰ Grande 2008.

⁶¹ Dahl og Olsen 1975 s. 81.

⁶² De fleste står opført som studerende i 1969, men det er kommende medlemmer af Grønlands intellektuelle elite, der deltager.

Ingmar Egede udtalte: “at det var vigtigt, at forskningsresultater meddeles den lokale befolkning, og at forskning udføres på befolkningens betingelser, ligesom den bør inddrages i forskningsprocesser, herunder formulering af problemer hypoteser og metoder.⁶³

Robert Petersen ønskede: “At alt råmateriale (data), der ikke var udnyttet, blev gjort alment tilgængeligt”.⁶⁴

Stephen Heilmann udtalte: “At han bemærkede, at forskningen skulle give grundlaget for målsætningen i Grønland. Man må lægge vægt på nytteværdien af samfundsforskningen. Befolkningen er positivt indstillet over for videnskabelige arbejder, men har på sin side et behov for forståelse. Der var f.eks. ikke kommet publikationer fra skoleundersøgelsen 1958-63, som efter skoledirektionens udsagn rummede vellykkede forsøg, ej heller forklaring på, hvorfor man anså dem for vellykkede; men man lavede en ny lov på trods af modstand fra skolefolk.⁶⁵

Guldborg Chemnitz udtalte: “at hun anbefalede meget indtrængende, at befolkningen involveres i det administrative arbejde. Den nye samfundsstruktur medfører mange nye institutioner, og selvom de voksne grønlandere ikke er uddannet til administration har de øvrige nødvendige egenskaber. ... For tiden bliver alt etableret efter dansk mønster, og man savner tilstrækkeligt lokalkendskab til den rette gennemførelse; blot noget mere grønlandspræg ville lette samarbejdet.⁶⁶

Mosen Olsen udtalte: “at man gennem forskning fandt ud af, hvordan det grønlandske samfund var i dag. Grønlanderne selv ved ikke, hvad der er behov for, og hvilke forudsætninger man må gå ud fra. Desuden må man vide, om de opstillede præmisser vil føre til målet: Grønlandernes overtagelse af samfundet. Han pegede på forholdet mellem grønlandernes formelle mulighed for at øve indflydelse på planlægning og realisation.⁶⁷

Det handlede om at skabe kendskab til den forskning, der foregik i Grønland, om at forskning skulle styrke grønlandernes vej til selvstændighed. Forskningen skulle have en nytteværdi, og så skulle den grønlandske befolkning inddrages i forskningsarbejdet.

⁶³ Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 1969 s. 57.

⁶⁴ Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 1969 s. 43.

⁶⁵ Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 1969 s. 53.

⁶⁶ Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 1969 s. 58.

⁶⁷ Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 1969 s. 54.

I en udgivelse af Dansk Sociologforening fra 1975, som byggede på et tredagesseminar med deltagelse af blandt andre: Finn Lynge (1933-2014), Pujó (Carl Christian Olsen) og Henriette Rasmussen (1950-2017), blev der formuleret følgende kritikpunkter:

Oversatte spørgsmål fra dansk til grønlandsk gør besvarelsen vanskelig

- a. Forskere uden kendskab til Grønland tager utilstrækkeligt hensyn til de udsurgte, hvilket kan skabe krænkende situationer
- b. Informationsmangel omkring undersøgelsens formål
- c. Udvælgelsen af tolke skal også handle om tolkens sociale kompetencer
- d. Overrend⁶⁸ gør at folk bliver trætte af længerevarende interview-situationer
- e. Manglende information om resultaterne
- f. Manglende medinddragelse.⁶⁹

Det er bemærkelsesværdigt, at seminarerne om forskning i Grønland blev afholdt i Danmark. Det forhindrer den almene befolkning i at deltage, og man ser alene udtalelser fra en uddannet grønlandsk elite, der enten ved et tilfælde befandt sig i Danmark eller var særligt inviteret.

En af de mere markante grønlandske kritikere var Robert Petersen. I et af de første egentlige akademiske grønlandske værker om refleksioner over opdragelse: *Det Ændrede Samfund og Børnenes Situation*, omtaler Petersen et tidligere studie, som sociologen Kirsten Glarborg (1932-2012) gennemførte i Ilulissat i 1967.⁷⁰ Studiet fokuserede på, hvorledes børn blev opdraget til fremtidens samfund. En fremtid, som for deres forældre rummede mange ukendte elementer på grund af de forandringer, som den politisk planlagte modernisering medførte. For grønlandske læsere af studiet kan det være markant, hvorledes Glarborg, en sociolog, mislykkes med at "go native" og indtage et indefra-skuende perspektiv på opdragelse. I Glarborgs studie ses tydeligt den danske opdrager, der vil placere det danske i det grønlandske, hvilket fremstår tydeligt i studiets indledning, der er skrevet af tidligere formand for USG Franz From:

⁶⁸ I dag kaldes dette også research fatigue. Overrend går som begreb igen i 1970'ernes forskningslitteratur.

⁶⁹ Dahl og Olsen 1975 s. 80.

⁷⁰ Glarborg og From 1968.

Grønland er en del af Danmark. Det er vort udgangspunkt, når vi interesserer os for grønlandske forhold. En beretning om børn på Grønland er en beretning om børn i en del af det danske rige – om danske børn.⁷¹

Der blødes efterfølgende lidt op på denne udmelding, men dette er ikke desto mindre første linje i teksten. Der følger flere af disse betragtninger, som f.eks. denne fra Glarborgs feltarbejde:

Tolken og jeg sidder i stuen og taler med moderen, børnene er sendt ud for ikke at forstyrre. På mærkelig vis er de inde hos os igen, ser på os, holder os i hånden, kravler under og over os, søger at sikre sig moderens opmærksomhed, eventuelt ved et lille bid i armen.⁷²

Her er tale om et akademisk arbejde, udført af en udsendt forsker med tilknytning til USG (Franz From skrev indledningen). Metodisk er der tale om, at man kan anlægge flere vinkler på forståelsen. Man kan gå åbent til arbejdet og bestræbe sig på at opnå forståelse, eller man kan forblive inden for egen kulturopfattelse, hvor alt, man beskuer, først og fremmest er anderledes og eksotisk. Når man ikke er indforstået, eller med et ældre antropologisk begreb "native", og forstår kulturen flydende, så må empiriske indtryk først igennem et genkendeligt komparativt filter, som i dette tilfælde er skandinavisk opdragskultur. Robert Petersen havde denne bemærkning til Glarborgs studie:

Sådanne iagttagelser siger faktisk meget lidt om, hvordan børns udvikling

foregår, men indeholder dog ofte en forbavelse over, at de meget frit opdragne børn ofte bliver til hjælpsomme voksne, der forsørger deres forældre, og på mange måder frivilligt hjælper bopladsfæller med forskellige arbejdsopgaver, der kræver en større indsats, end et hushold kan klare alene. Sådanne overraskelser kunne måske undgås, hvis man ikke i den grad nøjedes med at omtale forældrenes forhold til de små børn, men også omtalte familielivet og dets krav til de større børn.⁷³

I de følgende årtier er der ligeledes bemærkninger fra de grønlandske naalakkersuisut (ministre), som havde forskning som et ressortområde. Først tidligere Landsstyremedlem for Kultur, Kirke og Undervisning, Stephen Heilmann:

⁷¹ Glarborg og From 1968 s. 9.

⁷² Glarborg og From 1968 s. 16.

⁷³ Petersen 1980.

Dr. Petersen. Her fotograferet af Jette Bang i 1961. Jette Bang / Arktisk Institut

Der har været for mange forskere, der har forsket i nogenlunde det samme, med de samme mennesker som undersøgelsesobjekter. Vi er jo kun 50.000 heroppe, og måske er det ikke helt det samme, vi er blevet spurgt om, men vi er blevet spurgt om det ene og det andet, og vi har næsten aldrig fået at vide, hvad det er brugt til.⁷⁴

Heilmanns bemærkning er sammenfaldende med det tidligere Landsstyremedlem for Forskning Henriette Rasmussen, som med henvisning til forskningen i 1970'erne skriver, at selv om Landsrådet var positivt over for at modtage forskningsrapporter, så savnede man blandt andet en bedre formidling af forskningsrapporternes indhold, og at der var bedre koordinering af forskningsindsatsen.⁷⁵

⁷⁴ Sachs 1986 s. 4.

⁷⁵ Rasmussen 2006.

Stephen Heilmann – stadig kritisk – her som leder af demonstrationen mod opførelse af en forelået parlamentsbygning på Aqqaluks Plads i Nuuk. Foto: Leiff Josefsen

Forskningstilgange med et deltagerorienteret perspektiv – to eksempler

Med afsnittets overskrift vender vi igen tilbage til deltagelse som begreb og som metodisk tilgang. Perspektiver om deltagelse kan anvendes internt mellem forskningssamfund og det lokalsamfund, som studeres. I forskningsmiljøet er der en risiko for, som vi har set med tidligere socialforskning i Grønland, at der opstår en forskningskultur, hvor man griber til velkendte og hjemmевante teknikker, når aspekter af et samfund skal studeres. Man samler nogle spørgsmål i en survey. Det kan handle om hjemløshed, om hvor velhavende familier er, om børn vurderer, at de går sultne i seng, eller om man som ung kender nogen, der har begået selvmord. Alt sammen proppet ind i 20-30 spørgsmål, der er eftertjekket af en følgegruppe og verificeret i adspredte fokusgrupper. Målet er tilstræbt objektivitet og generaliserbarhed. Det handler i mindre grad om, at befolkningen rent faktisk ønsker svar på disse spørgsmål. Når graden af deltagelse, set i et Elden og Taylor-perspektiv, er lav, så øges risikoen for, at distancen mellem forsker og samfund stiger, samtidig med at vi risikerer tilfælde af research fatigue (overrend), som det f.eks. forlyder er tilfældet i Tasiilaq.

Det er deltagerne, der er i centrum. Her ved et fællesmøde i forbindelse med Paamiut Asasara.
Foto: Jørgen Chemnitz.

I det følgende omtales to eksempler på, hvorledes der kan igangsættes forskning, som er inddragende og aktuel, og hvor der kom konkrete positive samfundsforandringer ud af forløbet. Det første eksempel er Grønlands hidtil største communitymobiliseringsprojekt Paamiut Asasara, og det andet er et deltagerorienteret projekt om organisering af landets socialrådgivere.

Paamiut Asasara startede i 2008 som et 5-årigt projekt. Udgangspunktet for projektet var en revitalisering af Paamiut by. Paamiut har siden 2009 været en del af storkommunen Sermersooq, hvor hovedstaden Nuuk ligger. Paamiut havde i 2016 1.430 indbyggere. Byen kæmpede med en nedgang i erhverv, med ungdomskriminalitet, vold i hjemmene og et generelt lavt niveau af sammenhængskraft i byen som lokalsamfund.⁷⁶

Projektets forskningskoordinator var professor i psykologi Peter Berliner. En af opgaverne bestod i at afholde folkemøder i byen, samtidig med at der blev nedsat et lokalt forskningsråd bestående af paamiormiut (borgere i Paamiut) frem for eksperter udefra. Forskningsrådet blev tovholder på, hvad man gerne ville have udforsket i byen. Forskningen blev udført af forskere i nært samarbejde med lokalbefolkningen. Det kom blandt andet til udtryk ved, at man på publikationerne ikke kun ser forskeren repræsenteret. Med et stort

⁷⁶ Berliner og Larsen 2010.

medforfatterskab⁷⁷ opstår der deling, inddragelse og medejerskab af viden. Af konkrete forandringer i projektet kan nævnes, at antallet af anmeldelser af vold i hjemmet faldt. Der blev skabt forskellige fællesskaber såsom mødregrupper og meningsgivende ungdomsaktiviteter. Borgere i Paamiut giver i videoer fra et lignende communityforskningsprojekt mellem Montana University og Ilisimatusarfik kaldet Inuulluataarnek udtryk for, hvor betydningsfuldt det er at blive inddraget i forskning, der handler om dem selv.⁷⁸

Det andet eksempel er et forskningsprojekt, jeg selv har været leder på. I forbindelse med min ph.d.-afhandling blev det tydeligt, at de grønlandske socialrådgivere ikke havde en reel fagforening. Det var en situation, som påvirkede socialrådgivernes forståelse af sig selv som tilhørende en profession. Marx skriver i *Den Tyske Ideologi* fra 1845 om klassetilhørsforholdet (klassebevidstheden) og vigtigheden af, at hvis man skal kunne forandre på sin situation, skal ens tilhørsforhold være erkendt.⁷⁹ Dette perspektiv blev introduceret i samarbejdet med socialrådgiverne, hvor vi talte om deres professionsbevidsthed. En ikkeeksisterende fagforening betød mangel på et overordnet kommunikations- og forhandlingsorgan, som blandt andet kunne sætte fokus på nationens sociale tilstand ud fra et kritisk og apolitisk perspektiv. En central del af forskningsprojektet blev derfor at etablere et forskningssamarbejde med socialrådgiverne. Det hentede stor inspiration fra latinamerikansk empowerment og deltagerorienteret aktionsforskning, som tilstræber en medinddragelse af lokalsamfundene i en positiv communityforandring. Det blev til grønlandsk socialforskning med et dynamisk design.

Aktionsforskningen strækker sig tilbage til tiden omkring Anden Verdenskrig med navne som den amerikanske psykolog Kurt Lewin (1890-1947) og den amerikanske antropolog Sol Tax (1907-1995), men i Grønland er der tale om en rimelig ny tilgang. Som indledning til mit samarbejde med socialrådgiverne stillede jeg spørgsmålet: "Er der noget, I kan bruge mig til?" Socialrådgivernes individuelle arbejdsforhold i det kommunale regi var stærkt kritisable, men uden en instans eller et organ til at reagere eller kommunikere igennem kunne den enkelte socialrådgiver nemt stå med en følelse af magtesløshed over for systemet og arbejdsgiverne.⁸⁰ Forskningssamarbejdet foregik på møder, hvor vi delte ideer, og hvor jeg til tider fungerede som faglig sekretær for den

⁷⁷ Berliner m.fl. 2009.

⁷⁸ Inuulluataarnek 2012.

⁷⁹ Marx og Engels 2015.

⁸⁰ Arnfjord og Hounsgaard 2015.

lille forening af socialrådgivere. Der blev formuleret retningslinjer og værdisæt, som på sin vis samlede medlemmerne og satte dem i stand til at kommunikere præcise budskaber i medierne. Resultatet i tiden derefter blev en produktion af værdisæt, foreningsgrundlag, medieopmærksomhed og en stigning i medlemstallet.⁸¹ På nuværende tidspunkt har foreningen med hjælp fra en jurist fået formuleret et udkast til en overenskomst, som var til forhandling i 2018.

Eksemplerne viser, at distance er et valg, der kan træffes i forskningsdesignstadiet. Når forskerne kommer fra en dansk forskningsinstitution og gennemfører forskning i Grønland, risikerer man ikke alene at forstærke distancen mellem forsker, lokalbefolkning og genstandsfelt, men man risikerer også, at grønlænderne står tilbage med en oplevelse af, at nu kom der igen folk udefra, som udspurgte og undersøgte, men ikke fortalte, hvad de fandt frem til, og hvordan dette kunne være til gavn for befolkningen fremover.

Når distance er et spørgsmål om valg, kan den også fravælges, og forskerne kan i stigende grad begynde at spørge lokalbefolkningen: "Hvilke spørgsmål ønsker I svar på?"

Afrunding

Så hvor var grønlænderne henne i de socialvidenskabelige forskningsprojekter, som lagde fundamentet til at diskutere, hvorvidt bygder skulle lukkes, hvordan arbejdet skulle struktureres, og hvorledes samfundets sociale system skulle udvikles?

Grønlænderne var til stede i processen. De sad i Landsrådet, de var forskningsassistenter, de sejlede forskerne rundt til bygderne, de besvarede spørgsmål om sig selv, og de var på den måde deltagende i processen. Det er i denne sammenhæng væsentligt at bryde deltagerbegrebet op og tale om, i hvilken kapacitet grønlænderne deltog i dette arbejde. Grundlæggende kan det konstateres, at det med enkelte undtagelser var en grønlandsk elite, som godkendte forskningsarbejder udført af danske forskere, som i sagens natur også befandt sig i en intellektuel elite. Men blev der gjort en reel indsats for at inddrage og kvalificere grønlænderne til at indgå forskningsarbejdet? Ja, i enkelte tidlige tilfælde med blandt andet Guldborg Chemnitz og Robert Petersen. Det blev dog efterfølgende ved de gode intentioner, og det lader ikke til, at der i årtierne efter gøres en aktiv indsats for at uddanne grønlandske socialforskere.

⁸¹ Arnfjord og Andersen 2014.

Der var flere grønlændere, der kunne have deltaget. Hvor var de? Det kan konstateres, at man i den tidlige socialforskning havde intentioner om at inddrage og samarbejde med grønlændere på et forskningsniveau, hvilket i et vist omfang lykkedes i USG-tiden, men ophørte i de efterfølgende årtier. Proceduren med disinvolvering har ikke ændret sig nævneværdigt i dag, når vi ser på rekvireret socialforskning.

Der er sket et omfattende grønlandsk videnstab i det forskningsarbejde, der har fundet sted gennem tiden. Det kan alene konstateres ved, at vi på trods af årtiers socialforskning ikke har bosiddende grønlandske professorer, hvilket er stærkt problematisk. Socialforskning er en offentligt finansieret virksomhed. Det er arbejde, som vil kunne sendes i licitation, og med en lærlingelignende kontrakt om, at hvis man ønsker at gennemføre forskningsarbejde af en omfattende karakter, så skal der skabes kandidat- eller ph.d-stipendier som en del af denne aktivitet, og stipendierne skal lægges ved Ilisimatusarfik. Dette kan modvirke videnskoloniserende tendenser. Licitationer skulle indeholde forpligtigelser til at komme med anbefalinger og indgå i offentlig dialog omkring socialforskningens formål og anvendelse.

Der findes intet grønlandsk socialvidenskabeligt etisk råd, som kan udarbejde retningslinjer for, hvordan udefrakommende forskere bør interagere i små lokalsamfund, for hvordan og hvor forskningen anmeldes, og for hvem der ejer de data, der indsamles i Grønland. Er det lokalsamfundets data, som de kan arbejde videre med og blive klogere af, eller tilhører data forskeren og forskningsinstitutioner i Danmark? Disse forskningsetiske samfundsopgaver lå ikke i det gamle og generelle forskningsråd Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland (KVUG), og de ligger heller ikke i den nuværende "erstatning for" KVUG, Grønlands Forskningsråd, som er et generelt forskningsråd uden en nuværende grønlandsk socialvidenskabelig forskningsrepræsentant.⁸²

Ilisimatusarfik kunne fungere som et samlingspunkt for forskningsetiske råd i Grønland, der ikke alene skulle bestå af forskere, men også af menige repræsentanter for de lokalsamfund i Grønland, som forskerne ønsker at forske i. De forskningsetiske råds myndighed skal også gælde i de mange tilfælde, hvor Selvstyret igangsætter undersøgelser ved, at et departement tager kontakt til en dansk forskningsinstitution, som dernæst gennemfører endnu en

⁸² Arneborg og Secher 2005. Namminersorlutik Oqartussat 2017. De to seneste repræsentanter for samfundsvidenskab, som sidder i det grønlandske forskningsråd var henholdsvis en gymnasielærer og en zoolog, der er professor i arktisk miljøhistorie.

videns ekspedition i Grønland med det formål instrumentelt at understøtte administrative og politiske beslutninger.

Den italienske socialistiske teoretiker Antonio Gramsci (1891-1937) taler om traditionelle og organiske intellektuelle.⁸³ Den traditionelle intellektuelle er eksemplificeret ved akademikerens sprogbrug og arbejdet med at skabe viden. Den traditionelle intellektuelle har som modpart den organisk intellektuelle, som kan være repræsenteret ved borgeren med den store lokale viden, kerneinformanten. Det er et samfunds opgave at sikre plads til den organisk intellektuelle.

I den grønlandske socialvidenskabelige forskningshistorie blev videnskaben og dens metoder til redskaber for landets administratorer. Både i kolonitiden og i G50- og G60-perioden og senere også i tiden med hjemmestyre og selvstyre. Videnskab kan godt være et styringsværktøj i en teknokratisk forstand, men hvis videnskaben alene fremstår som dette, så mister folket, videnskabens reelle aftagere, en direkte adgang til skabelse af viden og en direkte adgang til selv at være rekvirenter på vidensopgaver. Det skaber afstand mellem forskere, som i dette kapitels sammenhæng ofte er danske forskere, og den almene befolkning i Grønland.

Det bringer os tilbage til et af de centrale temaer i denne antologi – grønlandernes syn på danskerne. Danskeren har i dette kapitel overvejende rollen som den udefrakommende socialforsker. I mange tilfælde er det tilmed rollen som ekspert i en befolkning, hvor der stadig ikke var mange indbyggere med længere videregående uddannelser. I et grønlandsk politik- og administrationsperspektiv lader det til, at grønlandernes syn på danskeren er inviterende, da stadig flere eksperter ansættes og anvendes på konsulentniveau af især af centraladministrationen og forskningsinstitutionerne: ARTEK (Center for Arktisk Teknologi), Pinngortitaleriffik (Naturinstitutet) og Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet). Vender vi blikket mod debatten på de landsdækkende onlinemediers kommentarfora, så er det ikke udsædvanligt, at man efter artikler, hvor en forsker eller en ekspert er citeret for en udtalelse, finder utallige kritiske bemærkninger, der vidner om research fatigue, overrend og en generel irritation mod danskperspektiveret forskning. Ud af 15-20 artikler om samfundsvidenskabelig forskning inden for de sidste 2 år er her valgt tre karakteristiske kommentarer, der gengives verbatim:

⁸³ Gramsci 1992.

Godt nok er jeg ikke forsker, men det er meget relevant for mig, da jeg er ved at være småtræt af alverdens forsker, især fra dk, som har sagt om det ene og det andet her i Grønland. Om det virkelig holder, hvad deres vise ord holder ...⁸⁴

Hvis man skal snakke om noget der er skammeligt må det være alle disse selvbestaltede eksperter, herunder også den ærede professor⁸⁵

Slut med at rigets kloge eksperter og professorer evig altid prøver at irttesætte vores politikker med danske omformulerede regler og love.⁸⁶

Ovenstående udvalg er ikke repræsentativt, og enkelte kommentarer er også positive, men at dømme ud fra stemningen på onlinemedierne kan der spores nogen træthed i den grønlandske befolkning over danske ekspertudtalelser.

Afslutningsvist kan man ikke ændre på, at man i den socialvidenskabelige forskning ikke har taget et ansvar og uddannet tilstrækkeligt mange grønlandere til at overtage forskningsopgaverne i eget land. Dette kunne have øget mængden af lokale perspektiver i forskningen. Vi bør fremadrettet facilitere, at der kommer flere socialvidenskabelige forskere, som bor i og er fra Grønland. Landet vil altid have brug for eksperter udefra, men de skal mødes med en hjemlig kompetence og indgå i konstruktive kapacitetsopbyggende samarbejder.

Litteratur

- Arneborg, Jette og Karsten Secher 2005: *Forskning i Grønland – Forskning for Grønland*. Hovedtræk af Kommissionens Historie. I: Kirsten Thisted (red.): *Grønlandsforskning – Historie og Perspektiver*, s. 11-21. Det Grønlandske Selskab. København.
- Arnfjord, Steven 2014: *Deltagende Aktionsforskning med Socialrådgivere – Empowerment af Grønlands Oversete Velfærdsprofession*. Ph.d.-afhandling, Institut for Sygepleje og Sundhedsvidenskab – Ilisimatusarfik – University of Greenland.

⁸⁴ Kilde: <http://knr.gl/da/nyheder/sv%C3%A6rt-se-borgernes-interesse-i-retssag-mod-forsker>

⁸⁵ Kilde: <http://sermitsiaq.ag/professor-staevning-ingen-kommentarer>

⁸⁶ Kilde: <http://knr.gl/da/nyheder/professor-kalder-fyringen-af-henrik-leth-%E2%80%98ulovlig%E2%80%99>

- Arnfjord, Steven, and Lise Hounsgaard. 2015. "Problems of Professional Disempowerment – An Initial Study of Social Work Conditions in Greenland." *Intersectionalities: A Global Journal of Social Work Analysis Research, Polity, and Practice* 4(1), s. 40-58.
- Arnfjord, Steven og John Andersen 2014: Socialt Arbejde og Aktionsforskning i Grønland. *Dansk Sociologi* vol. 25, nr. 4, s. 77-93.
- Atuagadliutit 1960: 400 Grønlandske Familier Siger Deres Mening om 500 Spørgsmål. *Atuagadliutit*, 5. August.
- Bang, Jette 1940: *Grønland*. Hasselbalch. København.
- Battiste, Marie 2008: Research Ethics for Protecting Indigenous Knowledge and Heritage. I: Norman K. Denzin og Michael D. Giardina (red.): *Handbook of critical and indigenous methodologies*, kap. 25. Sage. New York, s. 497-510.
- Bauman, Zygmunt 1967: Modern Times, Modern Marxism. *Social Research* vol. 34, nr. 3, s. 399-415.
- Bentzon, Agnete Weis 1998: Om Nødvendigheden af at Forbinde Forskning og Forvaltning. I: H. Petersen og J. Janussen (red.): *Retsforhold og Samfund i Grønland*, s. 149-163. Ilisimatusarfik. Nuuk.
- Berliner, Peter m.fl. 2009: Paamiut Asasara: Communitymobilisering, Livsglæde og Deltagelse. *Psyke & Logos* vol. 30, nr. 1, s. 103-123.
- Berliner, Peter og Line Natascha Larsen 2010: Man Er Mere Fri – Community Psykologiske Programmer for Psykosocial Trivsel. *Uden For Nummer* nr. 20, s. 4-17.
- Blegvad, Mogens 1984: Verner Goldschmidt. I: S.C. Bech (red.): *Dansk Biografisk Leksikon*. København.
- Brydon-Miller, Mary, Michael Kral, Patricia Maguire, Susan Noffke og Anu Sabhlok 2011: Jazz and the Banyan Tree – Roots and Riffs on Participatory Action Research. I: N.K. Denzin og Y.S. Lincoln (red.): *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, s. 384-400 Los Angeles.
- Chemnitz, Guldborg 1964: Udviklingen som en Grønlænder Ser Den. I: G. Chemnitz og V. Goldschmidt (red.): *Grønland i Udvikling*, s. 9-64. Fremad. København.
- Chemnitz, Guldborg, Agnete Weis Bentzon, Torben Agersnap og Udvalget vedrørende Grønlandske Kvinders Forhold 1975: *Kvinden og Samfundsudviklingen = Arnaq Inugtaoqatigingnilo Ineriartorreq*. København.
- Dahl, Jens og Innoraq Olsen 1975: *Sociologiske Perspektiver i Grønlandsforskningen = Inugtaussutut inoKatigingnerup Kalatdlitnunane Ilisimatlitut misig-suiivfigineKarnerane Sujunigssame Periarfiggsatut issigissariaKartut*. Overs. og renskrift af den grønlandske del: Inoraq Olsen. København.
- Dahl, Robert A. 1957: The Concept of Power. *Behavioral Sciences* vol. 2, nr. 3, s. 201-215.
- Danmarks Statistik 2017. *Forbrugerprisindeks – Danmarks Statistik*. Netadr.: <http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/priser-og-forbrug/forbrugerpriser/forbrugerprisindeks>).
- Dansk Institut for Internationale Studier 2007: *Afviklingen af Grønlands Kolonistatus 1945-54 – En Historisk Udredning*. København.
- Den Kongelige Grønlandske Handel 1782: *Instrux, Hvorefter Kiøbmændene Eller de Som Enten Bestyre Handelen Eller Forestaae Hvalfanger-Anlæggene I Grønland, I Særdeleshed, Saavel som Og Alle de Der Staae I Handelens Tieneste I Almindelighed, Sig Have at Rette Og Forholde*. [Kbh. D. 19. Apr. 1782]. København: Den Kongelige Grønlandske Handel. Netadr.: (<http://www.kb.dk/e-mat/dod/130018497299.pdf>).
- Det Grønlandske Kvindeudvalg 1975: *Kalâtdlit-Numâne Arnat Inûerat Atugaitdlo = Kvinders Liv og Vilkår i Grønland. 1. Arnaq Inugtaoqatigingnilo Ineriartorreq = Kvinden og Samfundsudviklingen*. Statens Trykningskontor. København.
- Dybbroe, Susanne, Frank Sejeresen, Hanne Petersen, Jens Dahl og Gorm Winther 2005:
- Hundrede Års Dansk Samfundsforskning i Grønland. I: Kirsten Thisted (red.): *Grønlandsforskning*. Det Grønlandske Selskab. København, s. 277-308.
- Elden, Max og James C. Taylor 1983: Participatory Research at Work: An Introduction. *Journal of Occupational Behavior* vol. 4, nr. 1, s. 1-8.
- FN 1945: *De Forenede Nationers Pagt*. København. Netadr.: (<https://www.unric.org/da/component/content/article/6-information/17-fn-pagt>).
- FN 2007: *De Forenede Nationers Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder*. Netadr.: (http://www.un.org/esa/socdev/unpfi/documents/DRIPS_danish.pdf).
- Forskningsministeriet 1999: *Dansk-Grønlandsk Forskningsamarbejde*. Forskningsministeriet. København.
- Freire, Paulo. 2005. *Education For Critical Consciousness*. Continuum. London.
- From, Anders 1975: *Sociale Problemer i Grønland: Levevilkår og Sociale Problemer i Vestgrønland*. I kommission hos Teknisk Forlag.
- Giroux, Henry A. og Peter McLaren 1992: Writing from the Margins: Geographies of Identity, Pedagogy, and Power. *The Journal of Education* vol. 174 nr. 1, s. 7-30.

- Glarborg, Kirsten og Franz From 1968: *Børn og Opdragelse i Grønland: En Sociologisk Studie*. Gjellerup. København.
- Goldschmidt, Verner 1959: Samfundsforskning i Grønland. *Grønland* nr. 1, s. 112-20.
- Goldschmidt, Verner og Guldborg Chemnitz 1976: *Samfund og Kriminalitet i Grønlandske Byområder*. Nyt fra Samfundsvidenskaberne. København.
- Gramsci, Antonio. 1992. *Prison Notebooks*. Columbia University Press. New York.
- Grande, Sandy. 2004. *Red Pedagogy: Native American Social and Political Thought*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.
- Grande, Sandy 2008: Red Pedagogy: The Un-Methodology. I: N.K. Denzin, Y.S. Lincoln og L.T. Smith (red.): *Critical and Indigenous Methodologies*, s. 233-254. Sage. Los Angeles.
- Grønlands Hjemmestyre 1981: *Landstingslov nr. 8 af 16. oktober 1981 om Ilisimatusarfik (Inuit Institut)*. Grønland. Netadr.: (http://arkiv.lovgivning.gl/gh.gl-love/dk/1981/ltl/ltl_nr_08-1981_dk.htm).
- Grønlandskommissionen 1950: *Politiske og Administrative Forhold, Retsplejen*. København.
- Grønlandsudvalget af 1960 1964: *Betænkning fra Grønlandsudvalget af 1960*. København.
- Gullestrup, Hans, Margrethe Sørensen og Henning Schwerdtfeger 1976a: *Bygdesamfund i Grønland: Rapport om Nogle Udviklingsproblemer*. Nyt fra Samfundsvidenskaberne. København.
- Gullestrup, Hans, Margrethe Sørensen og Henning Schwerdtfeger 1976b: *Udviklingsproblemer i Grønlandske Bygder: Sammenfattende Rapport Kalâtdlit-Nunâne Igdlokarfêrkane Ingerdlautsimut*. Nyt fra Samfundsvidenskaberne. København.
- Hansen, Knud Erik, and Hans Thor Andersen. 2013. *Hjemløshed i Grønland*. Statens Byggeforskningsinstitut. København.
- Hansson, Finn, and Kurt Aagaard Nielsen. 1996. *Dansk Sociologis Historie: Et Politiseret Fag Gennem Brud Og Kontinuitet*. Sociologi. København.
- Haun, Beverly 2004: From Praxis to Practice: Prospects for Postcolonial Pedagogy in Canadian Public Education. I: S. Cynthia (red.): *Home-Work: Postcolonialism, Pedagogy, and Canadian Literature, Postcolonialism, Pedagogy, and Canadian Literature*, s. 167-188. University of Ottawa Press. Ottawa.
- Holm, Mogens, Birger Poppel og Robert Petersen 1997: Grønlands Forskningspolitik. I: *Forskningspolitik og -strategi for Færøerne og Grønland – Forsknings-samarbejde i Vestnorden II*, s. 65-102. Nordisk Ministerråd. København.
- Haahr, Ulla, and Ove (red.) Karlsson. 2009. *Danmarksbilleder – SFT's Forskning Gennem 50 År*. Kbh.: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. København.
- Inuulluataarneq 2012: *CBPR Paamiuni / CBPR in Paamiut*. Greenland: Montana University / Ilisimatusarfik. Netadr.: (<https://www.youtube.com/watch?v=6RQ8XoZ7ZhY>).
- Jessen, Mette-Astrid 2003: Guldborg Chemnitz. *Dansk Kvindebiografisk Leksikon*. Netadr.: (<http://www.kvinfo.dk/side/597/bio/601/origin/170/query/guldborg/>).
- Johnsen, Leise 2014: *Jette Bang: Fra Isbjørnens Bug. Inuit*. Milik Publishing. Nuussuaq.
- Kahlig, Wolfgang 2003: Samfundsforskning i Grønland set i et Magt- og Particinationsperspektiv. I: Gorm Winther (red.): *Demokrati og magt i Grønland*, s. 236-254. Aarhus Universitetsforlag. Aarhus.
- Kropp, Kristoffer 2011: *Sociologisk Forskning i Danmark i Historisk Perspektiv – En Feltanalytisk Skitse af Struktur og Genese*. (Ph.d.-afhandling). Københavns Universitet, Sociologisk Institut.
- Madsen, Tove Beck 1976: Lokalsamfundsundersøgelsen i Grønland. *Tidsskriftet Grønland* vol. 24, nr. 3, s. 73-80.
- Marx, Karl og Friedrich Engels 2015: *Det Kommunistiske Manifest. Den Tyske Ideologi*. Det Lille Forlag. København.
- Mills, C. Wright 2002: *Den Sociologiske Fantasi*. Hans Reitzel. København.
- Ministeriet for Grønland 1956: *Beretninger Vedrørende Grønland 1955*. København.
- Ministeriet for Grønland 1959: *Beretninger Vedrørende Grønland 1958*. København.
- Ministeriet for Grønland 1962: *Beretninger Vedrørende Grønland 1960*. København.
- Ministeriet for Grønland 1963: *Beretninger Vedrørende Grønland 1961*. København.
- Ministeriet for Grønland 1966: *Beretninger Vedrørende Grønland 1963*. København.
- Namminersorlutik Oqartussat 2017: Grønlands Forskningsråd. *Nyheder*. Netadr.: (http://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2017/05/240517_forskningsraad).

- Nellemann, George 1950: Foreløbig Redegørelse for Det Humanistiske Udvalgs Arbejde, herunder en Orienterende Rejse i Holsteinsborg Distrikt. I: G. Nelleman og S.M. Saxtorph (red.): *Blandet materiale om Grønland, manuskripter, referater mm.* Det Humanistiske Udvalg for Grønland. København: Det Kongelige Bibliotek.
- Nellemann, George 1975: Kontakten mellem Grønlændere og Danskere – et Afskrækkende Eksempel. *Nordisk Minoritetsforskning* vol. 4, nr. 2, s. 17-18.
- Nørgaard, Johannes Hau 2015: Et Liv Er Forbi. George Nellemann (1930-2014). *Information*, 6. februar.
- Pateman, Carole 1989: *Participation and Democratic Theory*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Petersen, Robert 1980: *Det Ændrede Samfund og Børnenes Situation*. Sydgrønlands Bogtrykkeri. Godthåb.
- Rasmussen, Henriette 2006: Fra Forskning i Grønland til Grønlandsk Forskning. I: H. Petersen (red.): *Grønland i verdenssamfundet: udvikling og forandring*. Atuagkat. Nuuk, s. 75-82.
- Rasmussen, Knud og Ernst Hansen 1929: *Festens Gave: Eskimoiske Alaska Æventyr*. Gyldendal. København.
- Sachs, Therese 1986: Grønlandsforskningen: Et Inferno mellem Videnskabelighed og Anvendelsesorientering? *Samfundøkonomen* vol. 4, nr. 3, s. 4-8.
- Smith, Linda Tuhiwai. 2012. *Decolonizing Methodologies*. Zed Books. London.
- Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 1969: *Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråds Symposium 7. og 8. November 1969 i "Bakkerne", Holte, om Forskningsbehov og Forskningsmuligheder i Grønland*. København.
- Sørensen, Axel Kjær 2009: Grønlandsrådet. *Den Store Danske*. Netadr.: (<http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=86644>).
- Udvalget for Samfundsforskning i Grønland 1963: *Samarbejdsproblemer mellem Grønlændere og Danskere i Vestgrønland*. København.